פרשת שמיני - סימני בע"ח

מאוס: דניאל יעקב אבוטבול

שמיני יא:ד-ה ①

אֶת־זֶה
תֹּאכְלוּ מִכֹּל אֲשֶׁר בַּמָּיִם כֹּל אֲשֶׁר־לוֹ סְנַפִּיר וְקַשְׂקֶשֶׂת
ד בַּמַּיִם בַּיַּמִּים וּבַנְּחָלִים אֹתָם תֹּאכֵלוּ: וְכֹל אֲשֶׁר אֵין־לוֹ
סְנַפִּיר וְקַשְׂקֶשֶׂת בַּיַּמִּים וּבַנְּחָלִים מִכֹּל שֶׁרֶץ הַמַּיִם
יא וּמִכֹּל נֶפֶשׁ הַחַיָּה אֲשֶׁר בַּמָּיִם שֶׁקֶץ הֵם לָכֶם: וְשֶׁקֶץ
יִהְיוּ לָכֶם מִבְּשָׂרָם לֹא תֹאכֵלוּ וְאֶת־נִבְלָתָם תְּשַׁקֵּצוּ:
יב כֹּל אֲשֶׁר אֵין־לוֹ סְנַפִּיר וְקַשְׂקֶשֶׂת בַּמָּיִם שֶׁקֶץ
יג הוּא לָכֶם:

משנה נדה ל:ו ②

מתני'

***כל שיש לו קשקשת יש לו סנפיר ויש שיש לו סנפיר ואין לו קשקשת כל שיש לו קרנים יש לו טלפים ויש שיש לו טלפים ואין לו קרנים:**

גמרא שם ③

ולכתוב רחמנא קשקשת ולא בעי סנפיר א"ר אבהו וכן תנא דבי רבי ישמעאל °יגדיל תורה ויאדיר:

חולין ס: ④

וכי משה רבינו קניגי היה או בליסטרי היה מבאן תשובה לאומר אין תורה מן השמים

מאמרי יוה"ט חולין פרק שורק ⑤

[בגדה כ"ה:] אמרי' דכתביה משה עדיל תורה ויאדיר ופירש
טופפות כרכה אחר לנו טעמים ליודע מהו קשקשת ואני בהיותי אב"ד וכ"מ בק"ק ווינא הביא אלי החכם
מוהר"ר אהרן רופא נר"ו דג נקרא בלשונם שוינק"ם מציינו"ם ומצא כיס כספרדי והוא סם המות והלקחים
יודעים פשוטות להוציא האדם ממנו ואז עושין מהעצמו במיני רפואות ויש לו שדרה ולאחו לחב וגם יש
לו קשקשים על כל גופו ואין לו שום סנפיר רק יש לו אחרא דגיים בגבה לו מיה ומקלני על זה
דאמר"ל אם נאמר דגיים לבפרוסים הלא דכיה דכיה טעם א"ל לומר שהתורה מקרא לנו כלל שמ"ו כן
נצוה לאכול סם המות ואם כי"פ לוב הגזל הוצית הופרא מכלל לוב משום שנאמר דכיים וגו' דנטופרא
יש קוצים ומקרעים דדיים כ"ם בכנון דא סכנת נפש ואשמומים על זה מאוד ולא ידעתי להשיב רק אמרתי
שאפשר שהוא מין מולכב ולא הולכב קולס מ"ת כמו הימים שאמרו בב"ל שהקב"ה לא נראה בשמת ימי
בראשית ואף זה מין הולכב אחר קנלת אמ"ל כל שיש לו קשקשת יש לו סנפיר והכה כמעט נ"ל ישוב אחר
יומר נכון וזהו שיש לי דקדוק בכתוב שאמר כל אשר לו סנפיר וקשקשת וגו' והדר אמר וכל אשר אין
לו סנפיר וקשקשת וגו' מכל שרץ המים ומכל נפש החיה ונו' מה שלא אמר בכתוב הראשון לכך נ"ל דהכתוב
הראשון מדבר במיני דגים בלבד לאפוקי מיות שבים וכן דרשו בסורכת הכהים חיות שבים ובתוספות
שלמי פרק הפרה מחלקים ג"כ לענין בלאים בין דגים שבים לחיה שבים ומעתה אמרו לדין דזה הכלל דכל
שיש לו קשקשת יש לו סנפיר על מין דגים הוא שאמרו כן ולא על החיות שבים וכן פסוק לאחון על
דגים בלבד נאמר וסנפיר מיותר להגדיל תורה אבל בפסוק האחר אמר שהוא נאמר על החיות שבים אין סנפיר
מיותר ולריכא שהרי יש חיה או חיות בים שיש לה קשקשת ואין לה סנפיר כמו זה שמינו"ם מציינו"ם ואפשר נ"כ דכל שאין לו קשקשת בחיות
היה אין לו סנפיר וא"ל גם בעני הוא מיותר ואמ"פ שבסוף פרק אין מעמידין דף מ' מעשה בחתי שהביא נרב על חתיכות דג ומצא שימן באחד מהן והחיל רבא"ג סנגב כו' • ומבגמרא לא פשא בחתיכת שחת
ולא מיים לדג שמא זה הגקרא שעינ"ם לא קשת כלל כדמשיק שם בכיתו שימן מ"ח לדבר דלא שכיח לא חייבין בדאיתא בפרק אלו מציאות בפרק בא שימן וא"ם ומנגן
דבעינן מבייהו אימא דבוהל בחדא מיניהו לו בהא לו בהא עד שיפרוש לך הכתוב יחדיו וי"ל דומיא דשימני בהמה דבעינן מעלה גרה ומפרסת מלאסר לחמרא מחיר ונמל ע"כ:

והעיקר הוא כשאר הטעמים. ושאלתי להגרש"ז שליט"א מי הוא זה שחולק על דברי רב שרירא גאון ור' אברהם בן הרמב"ם. וכתב לי וז"ל: כעת אינני זוכר אם יש מישהו שממש חולק או אפילו אם יש מישהו שיכול לחלוק עליהם, אך יתכן שכוונתי דהואיל ורבים כתבו הטעם של שינוי הטבע ולא הזכירו כלל מפני שיפור וידע בדרכי הרפואה בזמנינו, לכן העירותי שראוי לכתוב בשם "יש אומרים", ובפרט שבעניני שבת יש שמתירים מלאכת שבת אף שלדעת הרופאים אין שום סכנה, עכ"ל.

⑥

מאמר מר אשורם פרשת חקת מר' אהרן בן הרמב"ם
רופאו הרקדאה לאין יעקב בת בר כי שוקה חיה לדורות

ולפי הקדמה זו לא נתחייב מפני גודל מעלת חכמי התלמוד ותכונתם לשלימות תכונתם בפי' התורה ובדקדוקיה ויושר אמריה בביאור כלליה ופרטיה. שנטען להם ונעמיד דעתם בכל אמריהם ברפואות ובחכמת הטבע והתכונה. ולהאמין אותן כאשר נאמין אותן בפי' התורה שתכלית הכמתה בידם. ולהם נמסרה להוריותם לבני אדם. כענין שנאמר על פי התורה אשר יורוך וגו'. אתה רואה החכמים במה שלא נתברר להם מדרך סברתם ומשאם ומתנם אומרים האלהים. אלו אמרה יהושע בן נון לא צייתי ליה. כלומר לא הייתי מאמין בו ואע"פ שהוא נביא כיון שאין בידו יכולת להודיע הענין בכוונה מדרך הסברה והמשא והמתן והדרכים שבהם ניתן התלמוד להדרש. ודי בזה ראיה וטופת ולא נענעין להם עוד. כיון שאנחנו מוצאים להם אומרים שלא נתאמת ולא נתקיימו בגמרא דברי הרפואות וכענין אבן הקומה שאמרו שמונע להפיל הנפלים שלא נתאמת. וכיוצא בזה ענינים רבים שדברו בפרק שמונה שרצים במסכת שבת וכו'. ובמקומותם אתרץ דברים שבחנו אותם הבוחנים ונשמעו ביניהם וסמכו הם עליהם ולא יורה על אמתת עיון רופא אמתי ולא שכל:

שוק כיפ"ס סימן קמב ⑦

ואנחנו על מכמינו ז"ל נסמוך, אפילו
יאמרו לנו על ימין שהוא שמאל, שהם קבלו האמת ופירושי
המצוה אים מפי איש עד משה רבינו ע"ה, לא נאמין אל
חכמי היונים והישמעאלים שלא דברו רק מסברתם, ועל פי אי
זה נסיון, מבלי שיסגיאו על כמה ספקות יפלו בנסיון ההוא,

שאילתות ובקפ מפנו פרק ו 53-54 ⑧

ודאתאן עלה, הנה הזכרנו לעיל שאין לסמוך על הרפואות שבש"ס כיון דנשתנה הטבע. וכן מפני שיש חרם הקדמונים שלא לסמוך על הרפואות שבש"ס, וגם משום שאין אנו בקיאים בשמות העשבים שהזכירו חז"ל כמש"כ בשו"ת חות יאיר. מלבד זה יש לצרף דעת רב שרירא גאון המובא באוצר הגאונים (חלק התשובות גיטין דף ס"ח ע"ב, סימן שע"ו) דכשחז"ל דברו על עניני רפואה וטבע, דברו לפי הידע שבזמנם ולא לפי ידיעתם בתוה"ק ופירושיה, וע"כ אין אנו צריכים לקבל דעתם בדברים כאלה רק אם הדבר מקובל ג"כ ע"פ ידיעתינו ברפואה היום. וכעי"ז כתב ר' אברהם בן הרמב"ם (מובא במאמר על אודות דרשות חז"ל בריש ספר עין יעקב, בד"ה דע כי אתה) וז"ל לא נתחייב מפני גודל מעלת חכמי התלמוד ותכונתם לשלימות תכונתם בפירוש התורה ודקדוקיה ויושר אמריה בביאור כלליה ופרטיה, שנטען להם ונעמיד דעתם בכל אמריהם ברפואות ובחכמת הטבע והתכונה, ולהאמין אותן כאשר נאמין אותן בפירוש התורה כו', וכענין אבן תקומה שאמרו שמונע להפיל הנפלים שלא נתאמת, וכיוצא בהם ענינים רבים שדברו בפרק שמונה שרצים במס' שבת וכו'. (ועע"ש שהביא ראיה לדבריו מהגמ' בפסחים דף צ"ד ע"ב שרבינו הקדוש שמע טענת חכמי ישראל וטענת חכמי אומות העולם והכריע "ונראין דבריהן מדברינו". אמנם בגליון הש"ס שם מביא רע"א מהשיטה מקובצת בכתובות בשמו של ר"ת דנצחו חכמי אומות העולם לחכמי ישראל רק בטענות אבל האמת היא כחכמי ישראל). ובאמת לפמש"כ המלבי"ם בארצות חיים (סימן ד' אר"י סק"ד) גם הרמב"ם עצמו לא חש לדברי הגמ' בדרכי הרפואה והסגולה, עע"ש.

והלום ראיתי בס' נשמת אברהם פי"ד ס"ד שמביא דברי רב שרירא גאון ור' אברהם בן הרמב"ם ומנה ענין זה כאחד מן הטעמים שאין להשתמש ברפואות המובאות בתלמוד. והגרש"ז אויערבאך שליט"א העיר ע"ז (בריש הספר) דנכון היה להביא שיטה זו בשם "יש אומרים"

⑨

לשם שבו ואכלנה ספר בראה
חלקה בכושב מנש יק' סימן כ' מסו עמ
בכה שלמה שלישה בבל

והעיקר המחויב לכל מי אשר בנפש ישראל יכונה להאמין באמונה שלימה שכל מה שנמצא בדברי רז"ל בהלכות

ואגדות בש"ס ומדרשים הם כולם דברי אלהים חיים כי כל מה שאמרו הוא ברוח ה' אשר דיבר בם ומסוד ה' ליראיו זכתו שמלינו בסנהדרין מ"ח סע"ב. שגם בענין שאינו נוגע להלכה ולמעשה כלל. ושאל הגמרא על רב נחמן מנא ידע והיתה התשובה עם. סוד ה' ליראיו כו':

(10)

פר' תצא יומא בשבת סימן בב

וראיתי בס' מ"מ בפ' א"ע שכתב שיש בין ספרדי לג' שנקרא שטינק"ם מרינו"ם והוא שם המות והרקמים יודעים פעולות להוליא האדם ממנו ויש לו שדרה ולשון רחב וגם יש לו קשקשים על כל גופו ואין לו שום סנפיר רק יש לו ארבע רגלים כרגלי בהמה ושאלו רופא ג' איך התורה מסרה לנו כלל שע"י כן נצוה לאכול שם המות ודרכיה דרכי נועם והשיב לו שאפשר שהוא מין מורכב אחר קבלת חז"ל כל שיש לו קשקשת יש לו סנפיר ושרי ליה מדרי' להעלות על ספר דברים זריס כאלו שבמעט עוקר מחומין וגבולין שגבלו רשעים ונותן מקום לטעות ולפקפק בדברי רז"ל המקודשים והאמתיים לכשם שהורכב מין ג' אפשר שהורכבו מינים אחרים וכלל רז"ל נשאר עופל אחרה תלילה ושם והיה לו מענה להשיב שואלו דבר שאולי נפל הסנפיר ממנו קודם עלותו מן הים לו שעתיד לגדלו לאחר זמן דומיא דכנפים גבי חגב לקמן בסי' פ"ה ס"ק ב' וכך ראוי לנו לאפש אחר טעות לקיים דברי רז"ל ולא לומר דברי' שיש בהם פקפוק לקבלת רז"ל. עוד כתב תירוץ אחר דבלבל דכל שיש לו קשקשת יש לו סנפיר על מין דגים אמרו כן ולא על החיות שבים ולפי דעתו זאת אין להתיר חיות שבים כי אם ע"י סנפיר וקשקשת לא ע"י קשקשת וגם זה טעות הוא כידוע שבכבר כתבנו שלא יש שום הפרש בין דגים לחיות הים וכיון שרז"ל המקובלי' ממורה שבע"פ עד הל"מ מסרו לנו כלל דכל שיש לו קשקשת יש לו סנפיר אין לנו לבדוק חלוקים מדעתינו וכל דג שנמצא לו קשקשת יש לנו להתירו אפי' בחיות שבים וגם זה הדג שטינק"ם טהור הוא אלא שיש לו קשקשת ועו' שיש לו שדרה ובגמ' מוכח שלא יש שום דג שאין לו שדרה וכן דעת כמה פוסקים וכדלקמן בס"ק ז' ע"ש והמורה המירתו לרוב תועלת הנמצא בו אחר הוצאת האדם ממנו ויש בסמים ובעשבים מינים הרבה אחרים וכולן המירתן תורה ופוטרי' יכולו בם ולדיקים ימצאו מהם כדכתי' לא יאונה לצדיק כל און:

(11)

שוק שאל ומשיב מספרו קול (אות א)

ל"ל לכתוב סנפיר לחודא

ומגילה בסנפיר הוא עיקר קושיא הש"ס דבכתוב קשקשת ולא בעי סנפיר ול"ב מה תירץ המהרש"ל דלחכמי קשה לכתוב סנפיר לחוד והשבחי בפשיעות דהכם המעבד"מ הביא בשם רופא אחד שהקשה לו שעלאו ביש דג הנקרא שטינק ואריכים שיש לו קשקשים ואין לו סנפיר והוכיחם קבלת חז"ל גם הוא לחכמי ואיך עסקו חז"ל כל שיוכל עי"ז לסבן נפשו שהוא שם המות והשיב המעבד"מ שגם המין הזה הורכב אחר קבלת חז"ל ובאמת שהדבר תימה דהא ל"ל לומר כן דיש' נולד אחר קבלתם דבר שיכחיש הכלל שלהם וכבר אחריך הסר"ם בזה בסי' פ"ג לדחות הדברים ויפה נענו אך לחי בעני' שייתי לומר דלק"מ דהרי התום' הקשו בחולין ס"ו דמנא ידעי חז"ל ז' הכלל דכל שיש לו קשקשת יש לו סנפיר וכתבו דמאדם קיש לחו דידע כל הבע"ח וקרא להם שמות ע"ש ולפ"ז י"ל דזה הורכב אחר מיתת אדה"ר ול"ב אדה"ר לא מסר לנו זאת ובידו היה הכל כבון דכל שיש לו קשקשת יש לו סנפיר ותחולה הקדושה שידעה שיש לזה הכלל שתיה ע"כ הוסיפו להגדיל הסורה ולהאדירה ומתה לכו שיבון בסנפיר כדי להודיע לנו שלא נסמוך על זה הכלל בלא יעלה דג מסוכה ויבקש אחר סנפיר ג"כ לענין לא נכבן כפם ובאמת בדגים רובם ככלם כל שיש להם קשקשת יש לו סנפיר ואם יעלה מיעוטא דמיעוטא שלא מצדר הטבע אז נלמוך לחפש אחר הסימן דסנפיר ובאמת לא ניאכל אותו ונילל מהסכנה וזה לדעתי עם שהקשו ובכתוב קשקשת ולא בכתוב סנפיר ומנהי יגדיל תורה ויאדיר ואין לו מונן ולמע"ש א"ש דבאמת מוכחם הכלל הזה רק אזה אסור לנו מכח סכנה וא"כ לזה שוב מועיל הסימן דסנפיר כדי שבבקש בדג הזה סנפיר ולא ממלא ולא נאכלם

(12)

קיש מסין סו:

בל שיש לו קשקשת יש לו סנפיר. וא"ת מנין היה להם זה לחכמים וכן לעיל (דף סג:) דתניא שאין במיני דגים טמאים אלא ז' מאות מנין היה להם שהתירו בכך את השאר וליכא למימר מאדם שקרא להם שמות קיש לו הכי שמסר לדורות כך שהם טמאין שכן הוא הכיר את כולם דהא לא משמע במקרא שקרא שמות אלא לבהמות ולעופות שאע"פ שידע שמו של הקב"ה כדדרשינן (במ"ר בראשית פי"ז) אני ה' (הוא) שקרא לי אדם הראשון בדגים מיהא לא אשכחן ויש לומר מכל אשר יקרא לו האדם יש לדבות אפי' דגים

ואיכא למימר דמאדם קיש להו ואם תמצא לומר שלא קרא להם שמות יש לומר דהכי קיש להו הלמ"מ:

(13)

איך בתן בבשלח שמ"ו. אלו אפשר "אם ובכתבו"

דף קמ"ו ע"א לכן מיגטריך לכם עיין בפסחים דף כ"ח: *יגדיל תורה ויאדיר • יען פלא נמצא בכל הס"ם תירוץ זה רק בכאן נריך לתת לב מה ראו על כבה וגם קשה דא"כ בכל האור כולה נימא הכי והתו הרגיכו בזה וכתבו הרבה טעמים אחר לנו לידע מהו קשקשים ע"ש ועדיין לא יגאנו ידי חובתינו והכ"ל בכתב מהרר"ל בס' מע"מ בשם מהר"ר אהרן רופא מווינא שנמצא דג א' שיש לו קשקשת ואין לו סנפיר ואותו דג הוא שם המות ע"ש במסכת חולין • ואי סוף תכות רחב"ע אמר רבא הקדוש ברוך הוא לזכות ישראל לפיכך הרבה להם תורה ומצות שנא' ה' חפץ למען צדקו יגדיל תורה ויאדיר • פרש"י קשקשים ורמשים מאיסי' על המלם ולמה הוצרכו התורה לאסר שלא חפץ הק'בה לזכות את ישראל שיהיה להם שכר טוב מאת ה' בעולם לפיכך אסרה בפירוש שנאמר ה' חפץ למען צדקו יגדיל תורה ויאדיר וטוב מה שבלמ"ה אין ראוי לאכילה א"כ ה"כ המקשן ידע דאיכא דג אחד שיש לו קשקשת ואין לו סנפיר אך הוא שם המות ובלמ"ה לא יאכלוהו א"כ למה כתיב סנפיר ולזה משני יגדיל תורה ויאדיר דהקב"ה רצה להגדיל תורה דאם לא היו אסורין מדין תורה לא היה להם שכר ע"ז:

(14)

משנה מכות כא:

ר' חנניא בן עקשיא אומר רצה הקב"ה לזכות את ישראל לפיכך הרבה להם תורה ומצות שנאמר "ה' חפץ למען צדקו יגדיל תורה ויאדיר:

(15)

רש"י שם

לזכות את ישראל. כדי שיהו מקבלין שכר כמה שמעטין עצמן מן הטבילות לפיכך הרבה לזכן שלא הם צריך לעשות כמה מצות וכמה אזהרות על קשקש ונבלות שאין לך דבר שאינו קן כגון שלא יבקעו שכר על שמרשן מהן:

(16)

רש"י קדושין ב:בו

רבי אלעזר בן עזריה אומר, מנין שלא יאמר אדם נפשי קלה בבשר חזיר, אי אפשי לגנוב כלאים, אבל יאמר אפשי, ומה אעשה ואבי שבשמים גזר עלי, ת"ל והבדיל אתכם מן העמים להיות לי, שתהא הבדלתכם מהם לשמי. פורש מן העבירה ומקבל עליו עול מלכות שמים (שם י):

(17)

כאפ"ש שאינה בפרקים שבה ו'

בהפרש אשר בין החסיד המעולה ובין הכובש את יצרו והמושל בנפשו:

אמרו הפילוסופים שהמושל בנפשו אע"פ שיעשה המעשים הטובים והחשובים הוא עושה אותם והוא מתאוה אל הפעולות הרעות ונכסף אליהם ויכבוש את יצרו. ויתלוק עליו בפעולותיו אל מה שיעירוהו אליו בתאוותו ותאותו ותכונת נפשו. ויעשה הטובות. יהוא מעשיר בעשייתם ונוזק. אבל החסיד הוא נמשך בפעולתו אחר מה שתעירהו תאותו. ותכונתו. ויעשה הטובות. והוא מתאוה ונכסף אליהם. ובהסכמה מן הפילוסופים שהחסיד יותר חשוב ויותר שלם מן המושל בנפשו. אבל אמרו שהמושל בנפשו כחסיד בענינים רבים. ומעלתו למשה ממנו בהכרח. להיותו מתאוה לפועל הרע ואע"פ שאינו עושה אותו. מפני שתשוקתו לרע היא תכונה רעה בנפש. ובבר אמר שלמה המלך עליו השלום כיוצא בזה (מש' כא) נפש רשע אותה רע. ואמר בשמחת החסיד במעשה הטוב. והצטער מי שאינו צדיק בעשייתה זה המאמר (שם נפס) שמתה לצדיק עשות משפט ומחתה לפועלי און. זהו הראה מדברי הנביאים נאות למה שזכרוהו הפילוסופים. וכאשר הקרינו דברי חכמים בזה הענין נמצא להם שהמתאוה לעבירות ונכסף אליהם הוא יותר חשוב ויותר שלם. מאשר לא יתאוה אליהם ולא יצטער בהנזשם עד שאמרו שכל אשר יהיה האדם יותר חשוב ויותר שלם תהיה [יותר] תשוקתו לעבירות והצטערו בהנזשם יותר גדול. והביאו בזה הדברים (קוקה נב.) ואמרו כל הגדול מחבירו יצרו גדול ממנו. ולא דים זה. עד שאמרו ששכר המושל בנפשו גדול לפי רוב צערו במשלו בנפשו ואמרו (אבות פ"ה מכ"ג) לפום צערא אגרא. ויותר מזה שהתן ציוו להיות האדם מתאוה לעבירות. עד שהזהירו מלומר שאני בטבעי לא אתאוה לזאת העבירה ואע"פ שלא אסרה התורה. והוא אמרם [מ"כ פ' קדושים פ"ב] רשב"ג אומר לא יאמר אדם אי אפשי לאכול בשר בחלב. אי אפשי ללבוש שעטנז. אי אפשי לבוא על הערוה. אלא אפשי ומה אעשה אבי שבשמים גזר עלי. ולפי הנראה מדבריהם כי המאמרים בתחלת המחשבה הן סותרין זה את זה. ואין הענין כן • אבל שניהם אמת. ואין מחלוקת ביניהם כלל. והוא שהרעות אשר הן אצל הפילוסופים רעות. אשר אמרו שמי שלא יתאוה אליהם יותר חשוב מן המתאוה אליהן ויכבוש את יצרו מהן. הם הענינים המפורסמים אצל כל בני אדם שהם רעות בשפיכת דמים. וגניבה וגזילה ואונאה. ולהיותם למי שלא הרע לו. ולגמול רע למשיב לו. ולבזות אב ואם. וכיוצא בזאת. וזה המצות [יומא פז: וקם מזיב גם גילוי ערוה והמקבל מזיב לקמן ג"ב וע"ע. ועי' מהרבא"ל מ"מ אפשר לייחס לקמן] שאמרו עליהם חכמים ז"ל שאילו לא נכתבו ראוים הם לכתב (א) ויקראו אותם קצת (חכמינו האחרונים) [חכמים הראשונים]. אשר הלו חלי המרבדים מצות השכליות ואין פסק שהנפש אשר חכמה לדבר מהם ותשתוקק אליו. שהיא הסרה. (ב) ושהנפש החשובה לא תתאוה לאחד מאלו הרעות כלל. ולא תצטער בהמנעם מהם. אבל הדברים שאמרו עליהם החכמים. שהבובש את יצרו מהם הוא יותר חשוב. וגמולו יותר גדול. הם התורות השמעיות וזה אמתר שאלמלא התורה לא היו רעות כלל. ומפני זה אמרו שצריך האדם שיניח נפשו אוהבת אותם. ולא יהיה [לו] מונע מהם (אלא) [רק] התורה ובתון חכמתם ע"ה ובמה שהמשילו. שהם לא אמרו אל יאמר אדם אי אפשי להרוג הנפש אי אפשי לגנוב אי אפשי לכזב אלא אפשי ומה אעשה אבי שבשמים גזר עלי. אבל הביאו דברים שמעיים כלם • בשר בחלב • ולבישת שעטנז • ועריות. ואלו המצות וכיוצא בהן. הם אשר קראם השי" חקות ואדז"ל [יומא סז:] חקים שחקקתי לך אין לך רשות להרהר בהן. ועובדי כוכבים משיבין עליהם. והשטן מקטרג בהן בגון פרה אדומה. ושעיר המשתלח וכו'. ואשר קראו אותם האחרונים שכליות. יקראו מצות. כפי מה שבארו החכמים. הנה התבאר לך מכל מה שאמרנו איזה מן העבירות יהיה מי שלא ישתוקק אליהם יותר חשוב מן המשתוקק אליהם. וכובש יצרו מהן • ואיזה מהן יהיה הענין בהפך זוה חדוש נפלא. בהעמיד שני המאמרים ולשונם מורה על אמיתת מה שבארנו. וכבר נשלמה כוונת זה הפרק: